

Posudek oponenta disertační práce

Autor: MUDr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M.
Téma: Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví
Oponent: doc. JUDr. Petr Šustek, Ph.D.

I.

Výsledky práce

1. Autor disertační práce je v odborné veřejnosti známý svojí publikační činností¹ i advokátní praxí. Předkládaná kvalifikační práce tak nejspíše vychází z jeho praktických zkušeností, kdy má současně zřejmý přínos pro praktickou sféru. S ohledem na téma práce lze k uvedenému připočít i lékařské vzdělání disertanta.
2. Doktorské studium slouží mj. k prokázání schopnosti a připravenosti k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo k samostatné teoretické činnosti (srov. § 47 odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách). Zvládnutí metod samostatné vědecké práce, dosahování nových poznatků a jejich aplikace v příslušném právním vědním oboru se rovněž řadí mezi účely doktorského studia, které jsou ověřovány mj. v rámci státní doktorské zkoušky (srov. čl. 70 odst. 1 Pravidel pro organizaci studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v účinném znění). Základním požadavkem na disertační práci je její vědecká povaha. Jak uvádí Viktor Knapp, „[a]bychom mohli hovořit o skutečně vědecké práci a vědeckých poznatcích, je nutno přijít s něčím novým, nestačí pouhá kompilace, sebrání či uspořádání již známých poznatků“². Tato novost poznatků přitom musí být založena na kvalitní metodologii a relevantní analýze pojednávané problematiky.
3. Autor v úvodu práce vymezil její cíle jako „a) zodpovězení otázky, do jaké míry současná pravidla Metodiky [k náhradě nemajetkových újem na zdraví] naplňují požadavek § 2958 NOZ a jeho důvodové zprávy na spravedlivou kompenzaci nemajetkových újem na zdraví, a to i s ohledem na očekávání odborné i laické veřejnosti v tomto směru, jakož i b) navržení konkrétních (dostatečně komplexních a propracovaných) změn těchto pravidel tam, kde budou identifikovány takové vady a nedostatky Metodiky, které adekvátní kompenzaci poškozených brání. Souběžným cílem je mé práce je též c) bližší rozpracování občanskoprávní teorie náhrady nemajetkových újem na zdraví ve světle nového občanského zákoníku, zejména pak ve vztahu ke zcela novému institutu dalších nemajetkových újem“ (s. 2). Rád konstatuji, že první dva z uvedených cílů autor naplnil (jakkoli i v tomto ohledu lze mít k práci jisté připomínky, viz níže). Metodika je poměrně podrobně analyzována a kriticky zhodnocena, přičemž autor předkládá i konkrétní návrhy *de lege ferenda*. Naopak, naplnění cíle vymezeného pod

---

¹ Např. MALIŠ, Daniel. Polemika s pohledem Nejvyššího soudu na tzv. další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví. *Bulletin advokacie*. 2019, č. 7-8, s. 30-37, MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? *Bulletin advokacie*. 2019, č. 3, s. 19-23, MALIŠ, Daniel. Kam kráčíš, náhrado při usmrcení osoby blízké? *Epravo.cz*. 30. 8. 2016. Dostupné z WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/kam-kracis-nahrado-pri-usmrceni-osoby-blizke-102844.html>>.

² KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 21.

písmenem c) je však přinejmenším diskutabilní a mám za to, že tento cíl spíše splněn nebyl (viz níže).

II.

Aktuálnost zpracovaného tématu

4. Téma Metodiky je pro praxi odčinění nemajetkové újmy na zdraví v současné době velmi významné a intenzivně diskutované, jde tedy o téma nepochybně aktuální. S ohledem na výše uvedené mu lze vytknout snad jen to, že je až příliš zaměřené na úzce vymezený aktuální problém a schází mu prvek určité nadčasovosti, který by byl zajištěn širším teoretickým základem práce.

III.

Struktura práce – zvolené metody zpracování

5. Práce je zpracována na 210 stranách textu včetně úvodu a závěru (na počet znaků činí délka práce cca 319 normostran). Již tento rozsah odráží vzhledem k relativně úzkému tématu práce míru podrobnosti, s jakou se autor Metodice věnoval. Struktura práce je přehledná a logická, kdy autor nejprve představuje vznik Metodiky a následně se zabývá jednotlivými druhy nároků – bolestným, náhradou dalších nemajetkových újem (DNÚ) a náhradou ztížení společenského uplatnění (ZSU).

IV.

Připomínky k textu

6. Autor podrobil pojednávanou problematiku podrobné analýze a (ostré) kritice. Ocenit je třeba praktické zaměření práce, kdy se autor nespokojil pouze s konstatováním nedostatků současné právní praxe, ale definoval návrhy konkrétních řešení. Z tohoto hlediska jde o práci přínosnou, neboť relevantním způsobem zasahuje do odborného diskursu.
7. Nastíněná pozitiva práce jsou v jistém smyslu současně jejími slabiny. Práce je totiž zaměřena až příliš úzce. Za její největší nedostatek považuji to, že autor nenazírá na pojednávanou problematiku v kontextu hlubší teoretické analýzy náhrady újmy. To se vyjevuje zejména nápadně v kontrastu k podrobnému popisu a analýze jednotlivých aspektů Metodiky, jež tak mají až technicistní povahu.
8. Samotný obsah Metodiky je nadto do velké míry předmětem mimoprávní diskuse, jakkoli má přímý vliv na uplatňování práva. Způsob určování výše odčinění za nemajetkovou újmu na zdraví je totiž v posledku otázkou právně politickou, která v sobě odráží odborné medicínské posouzení újmy. Tomu mimo jiné odpovídá i skutečnost, že dokonce (sic!) vzniklo samostatné znalecké odvětví pro stanovení odškodňování nemateriálních újem na zdraví podle Metodiky, na což existují různé názory a dle mého přesvědčení o žádné znalecké odvětví v pravém smyslu slova nejde. V práci je reflektován zejména medicínský aspekt problematiky, který však není podrobněji zasazen do svého právního kontextu (a ani do kontextu sociologického či politologického, jakkoli ani ten by samozřejmě neměl být primárním předmětem disertační práce). Práce tak má zčásti mimoprávní povahu.

9. Dalším důsledkem nepříliš hlubokého teoretického bádání je skutečnost, že autor sice přistupuje k Metodice kriticky, ale práci v jejím celku pojímá vlastně dogmatically, neboť předestírá své návrhy bez zasazení do širšího odborného diskursu, tj. bez relevantního představení a diskuse (možných či skutečně artikulovaných) odlišných názorů. Tento způsob přístupu k odbornému textu je začasť k vidění v lékařských pracích, které svou povahou nemusejí mít diskursivní charakter. Právní práce by nicméně v hodnocení svých závěrů měla odrážet diskusi v celé, popř. dostatečné širší relevantních pohledů.
10. Problematické je rovněž jen velmi minimalistické zastoupení komparativního prvku. Autor ve skutečnosti ke komparaci se zahraničními právními řády vůbec nepřikročil, pouze je velmi stručně zmínil. Pro téma určování výše odčinění by přitom taková komparace byla nepochybně nadmíru inspirativní a relevantní. Spíše na okraj lze zmínit, že vhodnou by mohla být dvojitá komparace, která by se zaměřovala jednak na výši odčinění a způsob jejího určení, jednak také na novou kategorii DNÚ, jejíž samotný obsah je diskutován (viz níže).
11. Další mé připomínky se týkají již konkrétních tvrzení či návrhů předložených v disertaci a jsou míněny spíše jako kritický příspěvek do diskuse. Autor disertační práce (na s. 72-82) navrhuje určovat bolestné na základě hodnotící škály bolesti vypracované americkými federálními orgány *Defense & Veterans Pain Rating Scale* (DVPRS). Na bázi této škály by odborné společnosti měly vypracovat časové profily bolesti u jednotlivých bolestivých stavů. Je nicméně otázkou, nakolik je vhodné objektivizované hodnocení bolesti založit na tabulce, která byla původně určena k zjišťování subjektivně prožívané bolesti. V současné medicíně se uplatňuje zásada, že bolest je třeba pacientovi věřit, a právě v jejím kontextu je používána DVPRS a podobné stupnice³. Pro účely sporného řízení je však z pochopitelných důvodů nutné přistupovat k výpovědím pacientů-poškozených odlišně. Nepovažuji tak za samozřejmé, že by hodnotící škála sloužící ke zcela subjektivnímu označení vnímané bolesti byla vhodným základem pro objektivizaci typického bolestivého průběhu zdravotních stavů.
12. Dále se můžeme ptát, jak budou odborné společnosti vypracovávat průměrné časové profily mnoha stovek položek hodnocených bolestivých stavů (autor disertační práce píše o cca 500 položkách, což je redukce ze současných 820 položek). Otázkou pak rovněž je to, jak může poškozený prokazovat odlišný průběh bolesti od obecného časového profilu (viz s. 78 disertační práce). Vzhledem k tomu, že bolesti jsou v důsledku odčihňovány jako subjektivní prožitek, se lze ptát, zda by bylo možné a vhodné umožnit prokazování intenzivnějších bolestí i nad rámec objektivních komplikací.
13. Nejsem si jist, nakolik šťastná je paradigmatická změna chápání DNÚ. V pojetí autora disertační práce již DNÚ nepředstavují nejvýrazněji subjektivní, ale naopak nejsilněji objektivizovanou kategorii nemajetkové újmy na zdraví. Autor disertační práce odmítá pojetí DNÚ jako zbytkové kategorie náhrady újmy, jež vznikají spíše výjimečně a nejsou jinak odčihitelné. Naproti tomu je považuje za běžně vznikající újmy spočívající v zásahu úrazu a léčby do běžného života, které je tak možné typizovat a odčinění objektivizovat v závislosti na délce trvání předmětných zásahů.
14. Mám za to, že DNÚ lze v jistém smyslu považovat za nástupnickou kategorii nároků, jež byly za předchozí právní úpravy „dožalovávány“ cestou obecné ochrany osobnosti dle §§ 11 a 13

---

³ Např. na internetových stránkách Masarykova onkologického ústavu se lze dočíst: „V určování intenzity bolesti nám můžou napomoci nejrůznější pomůcky a zjednodušení, **nejznámější je tzv. vizuální analogová stupnice. Pacient na stupnici 1 až 10 označí, kam by sám svou bolest zařadil z hlediska síly, kdyby 0 znamenala žádnou bolest a 10 nejhorší možnou, nesnesitelnou. Hlavní zásadou musí být, že pacient sám ví nejlépe, jak ho to bolí a zdravotnický personál musí nemocnému vždy při jeho výpovědi o bolesti věřit.**“ [zvýrazněno autorem posudku] RUSÍN, Štěpán. Léčba bolesti. Masarykův onkologický ústav. Dostupné z WWW: <<https://www.mou.cz/lecba-bolesti/t2059>>.

občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. V tomto smyslu je stále relevantní starší judikatura,⁴ která výslovně vyloučila dvojí hodnocení nemajetkové újmy na zdraví v rámci náhrady škody na zdraví a v rámci řízení o ochranu osobnosti, neboť by takovým postupem došlo k porušení principu proporcionality a zásady *ne bis in idem*. Totožná judikatura podmínila přiznání satisfakce dle §§ 11 a 13 odlišnými skutkovými tvrzeními, kdy byl vyžadován zásah do jiných osobnostních hodnot. Za DNÚ je tak třeba považovat takové újmy, které nejsou odčinitelné v rámci bolestného a ztížení společenského uplatnění, ale bylo by nespravedlivé a neslušné je neodčinit. Tvrzení, že by mělo jít o újmy výjimečné, je proto dle mého názoru obhajitelné. Zejména je ovšem otázkou, zda nastíněnému pojetí DNÚ odpovídá jejich objektivizace, jak ji navrhuje autor disertační práce, nebo zda by naopak mělo jít o subjektivizovanou kategorii odčinění.

15. Co se týká ZSU (jehož vymezení je ostatně pro chápání DNÚ klíčové), autor disertační práce spíše směřuje k vylepšení stávajícího stavu bez principiální změny, jakou navrhuje u bolestného a DNÚ. To je možná škoda, jelikož právě ZSU je kategorií z různých důvodů rozsáhle kritizovanou.

V.

Jazyková a grafická úroveň

16. Z formálního hlediska je práce zpracována ve standardní kvalitě. Její struktura je přehledná, poznámkový aparát kvalitní, citace odpovídají citační normě, právní terminologii autor užívá správně. Také stylistická úroveň práce je odpovídající, přehledná a čtivá. Seznam použité odborné literatury je relativně skromný, což odráží méně teoretické zaměření práce. Celkově je v seznamu zdrojů zahrnuto několik anglojazyčných a jeden francouzský pramen, mezi použitými právními předpisy a judikaturou chybí zahraniční prameny, nepočítáme-li mezi ně jedno evropské nařízení a jeden rozsudek SD EU. Na formální úrovni práce odpovídá požadavkům kladeným na disertační práci.

VI.

Otázky k obhajobě

17. V návaznosti na odstavce 13-14 se prosím vyjádřete k tam tvrzeným připomínkám vůči navrhovanému pojetí DNÚ.
18. S ohledem na absenci podrobnějšího komparativního prvku se nabízí otázka, který ze zahraničních přístupů k náhradě nemajetkové újmy na zdraví považujete za nejvhodnější a proč? V jakém smyslu jej odrážejí či se mu blíží Vaše návrhy?
19. Uveďte prosím, na základě jakých konkrétních dat by odborné společnosti měly vytvářet časové profily bolesti podle DVPRS? Mohl by poškozený mít možnost tvrdit a prokazovat intenzivnější bolesti i nad rámec objektivních komplikací, a pokud ano, jak?

---

⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. 1 Co 2/2010.

VI.

Doporučení

20. Práce splňuje požadavky kladené na práci disertační. Doporučuji ji proto k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce a v případě úspěšné obhajoby doporučuji udělení titulu Ph.D.

Praha, 9. 9. 2020

Petr Šustek